

'Ik word wel wijzer met het ouder worden, maar niet voorzigtiger'

Vakantie voor Michael De Cock is: geen internet, geen opiniestukken, geen nieuwe zieltjes winnen voor het theater. En dan komt er in Italië toch een journalist langs die hem wil uithoren over zijn eerste seizoen bij de KVS en de rel rond Rachida Lamrabet. Tekst en foto Filip Tielens

Vico Equense. Een middag begin juli. Ik sta met Michael De Cock op een heuvel, met een panoramisch uitzicht over de baai van Napels. Onder ons ligt een klein strandje, in de verte lonkt de Vesuvius. 'Hier om de hoek, op drie eilandjes tussen Sorrento en Capri, woonden de Sirenen', gidst De Cock me. 'Althans, volgens de mythe.' Zelfs in vakantiemodus wordt de artistiek leider van de KVS nog achtervolgd door Odysseus, rond wie hij dit voorjaar een 24 uur durende marathon organiseerde in zijn Brusselse stadstheater.

De Italiaanse zon brandt fel. We zoeken een terras op in de schaduw, vlak bij de fontein van dit pittoreske dorpje. De Cock is twee weken op reis langs de Sorrentijnse kust met zijn vrouw en vijf kinderen. Normaal neemt hij op vakantie steevast vertaalwerk mee, maar deze keer is het tijd voor rust en familie. Lezen doet hij wel volop: The hours van Michael Cunningham en Don Quichot van Miguel de Cervantes. Jawel, voor de job. 'Ieder boek dat je leest, staat toch in het teken van een potentiële volgende productie. Peter de Caluwe van De Munt zei me: "Wij kunnen nooit lezen of kijken zonder te werken". Hij heeft gelijk, vrees ik.' (lucht)

Laten we eerst even achterom kijken. Hoe heb je jouw vuurdoop bij de KVS beleefd?

'Het was een ongelooflijk eerste seizoen. Er zijn véél goede voorstellingen geweest en we kregen ook een recordaantal toeschouwers over de vloer. We hadden het geluk om een vliegende start te maken. In de eerste maanden vinkten we met succes de ene na de andere première af. We werkten aan een hallucinant tempo. De energie en honger van ons nieuwe team waren groot. Iedereen beseftte: this is once in a lifetime. We waren zo eager om ons te bewijzen, dat we soms vleugels kregen. Maar tegelijk weet ik ook dat we nog veel moeten leren. Zo'n grote schouwburg als de KVS bespelen, is niet simpel. Er is nog veel groeimarge. In dit eerste seizoen hebben we al enorm veel kilometers afgelegd, terwijl we naar mijn gevoel nog maar net ons rijbewijs behaalden. Het voelde als joyriden, maar dan met een L op de achterraut.' (lucht)

Als regisseur heb je wel een stapje terug gezet, behalve dan voor het 'Odysseus'-project.

'Ik geloof niet dat je zo'n groot theaterhuis kan managen als je zelf acht maanden per jaar in een repetitieruimte zit. Bij 't Arsenal in Mechelen deed ik nog drie regies op een seizoen. Hier bij de KVS wil ik mijn projecten zuiniger kiezen en langer voorbereiden.'

Je hebt geen vast acteursensemble samengesteld, zoals men had verwacht.

'Ik geloof niet dat een vast ensemble nog van deze tijd is in de Vlaamse context. Je ziet dat het Toneelhuis en NTGent hier nu ook op terugkomen. Het is niet alleen zeer duur om tien acteurs in vaste loondienst te nemen, het strookt ook niet met onze Vlaamse cultuur waarbij veel spelers zelf theatermaker zijn.'

'Daarom kiezen we bij de KVS voor een open ensemble. Artiësten als Lisbeth Gruwez, Valentijn Dhaenens, Sachli Gholamalizad, Bruno Vanden Broecke of Junior Mthombeni zijn geen spelers pur sang, zij willen ook zelf kunnen creëren. Die open vorm biedt meer ruimte voor onverwachte ontmoetingen, zoals meedoen aan elkaars projecten. Bekijk het als een organische familie: sommigen zijn vaak aanwezig, anderen zwermen meer uit.'

Je wil graag meer kleur en jongeren in de zaal krijgen. Hoe ga je dat doen?

'Dat gebeurt nu ook al, hé. En dat lukt door stukken te creëren die zij sexy vinden. Als je voorstellingen maakt die gericht zijn op de meertalige en veelkleurige stad, zoals Malcolm X, volgt het publiek vanzelf. Het antwoord ligt bij het begin van het creatieproces en niet aan het einde. Alles start met casting van de acteurs: hebben zij een appeal op het Brusselse publiek?'

'Of nee, eigenlijk begint het bij het organigram van de KVS zelf. Diversiteit moet ingebakken zijn in de structuur van ons huis. Stadsdramaturgen Gerardo Salinas en Tunde Adefioye hebben respectievelijk Argentijnse en Afro-Amerikaanse roots. Zij hebben een totaál ander cultureel referentiekader dan ik als blanke, verweerde westerling. Ze reiken nieuwe thematieken aan en slaan bruggen met gemeenschappen in de stad.'

Stel, je moet kiezen: spelen in Anderlecht of Avignon?

'Goh, natuurlijk wil ik dat een stuk als Malcolm X ook kan toeren naar Avignon of Canada. Maar dat vergt een enorme investering, zowel in tijd als geld. Dan is mijn reflex: zouden we die energie niet beter in Brussel zelf investeren? Heeft het geen grotere impact om Malcolm X langer in de KVS te spelen en half Molenbeek gratis uit te nodigen dan er per se mee naar Montréal te willen reizen? Om het met een boutade te zeggen: in Brussel woont ook de hele wereld. Er is hier nog veel potentieel publiek dat we nu niet bereiken. Het buitenland zal wel volgen. Maar niet ten koste van alles. En Avignon als symboolvitrine en bewijs van ultiem succes? Te burgerlijk en te makkelijk.'

Het seizoen eindigde met een domper: de heisa rond Rachida Lamrabet. De KVS produceerde haar gewraakte boerkafilmpje.

'Ik vond dat helemaal geen domper. Toen het Goethe-Instituut de KVS uitnodigde om mee te doen aan een project rond privacy, dacht ik al snel aan Rachida. Ze wilde een filmpje maken over het recht om je terug te trekken, ook al is dat door het dragen van een boerka.'

'In tegenstelling tot wat nadien gesuggereerd werd, schreef ze dat scenario niet als duikboot van IS, maar als vrije denker die het debat over het boerkaverbod wilde openen. En wat is er vervolgens gebeurd? Het standpunt van het personage uit die film werd helemaal gelijkgeschaald met dat van Rachida zelf. Alsof zij, een alleenstaande moeder van vier kinderen die niet eens een hoofddoek draagt, zou willen dat alle vrouwen met een boerka rondlopen. Mocht een blanke mannelijke theatermaker zoals Romeo Castellucci, die ook met religiositeit bezig is, dit scenario geschreven hebben, er zou geen haan naar kraaien.'

Vooraf de manier waarop de kop van Rachida moest rollen, ergert jou mateloos.

'Ja. Het filmpje stond al een maand online. Maar pas na haar interview in Knack, waarin de link werd gelegd met haar job als juriste bij Unia, volgde de publieke lynchpartij. Rachida werd afgemaakt aan duizend tweets per minuut. Politici vroegen al meteen om haar ontslag, zonder zelfs te begrijpen waarover het precies ging. Patsierig spierballengerol vond ik dat, van een bedroevend laag niveau. That's how Twitter rules, zeker? Men wordt tegenwoordig vermalen aan een duizelingwekkend tempo. Natuurlijk was het velen om Unia te doen ... en zelfs niet om Rachida. Het kan ons allemaal overkomen, maar mensen met een kleurtje en een uitgesproken mening net iets sneller. Kijk naar Alona Lyubayeva of Youssef Kobo.'

Eind juni organiseerden jullie een avond over die rel. Een poging tot damage control?

'Helemaal niet. Het was heel oprecht en beginselvast. Mag het? Het was een warme en helende avond voor Rachida, maar het neemt de geleden schade natuurlijk niet weg. Haar ontslag bij Unia blijft. Maar een tjokvolle KVS die mee de vrijheid van artistieke meningsuiting verdedigt, was zeker een hart onder de riem.'

'Ik hoop dat Rachida ooit op dit hele voorval mag terugkijken als de start van een succesvolle carrière als onafhankelijk auteur. Ze zal weer opveren. Daar ben ik zeker van. En we zullen haar daarbij steunen.'

Moet je als directeur van de KVS meer oppassen in je uitspraken en opiniestukken?

'Ik word wel wijzer met het ouder worden, maar niet voorzichtiger. Ik wil mezelf later niet verwijten dat ik niet mijn eigen wedstrijd heb gelopen, dat ik niet voluit de waarden heb verdedigd waar ik voor sta. Als cultuursector zouden we vaker positie moeten durven innemen. Het debat mag allemaal wat ferner en stouter.'

Daarin bots je vaak met andere opiniemakers.

'Wat zogenaamde vrijdenkers als Maarten Boudry niet kunnen begrijpen, is dat een moslima perfect een hoofddoek kan dragen en toch een feministe is. Hun visie blijkt toch vaak paternalistisch of aanmatigend. En ze luisteren niet écht naar wat de personen er zelf over zeggen. Volgens hen zitten die moslimmeisjes gevangen, zoals in de grot van Plato: "Ze denken wel dat ze vrij zijn, maar ze zijn het niet".'

'Veel soixante-huitards die ooit zo vochten tegen de invloed van de katholieke kerk, kunnen nu niet dulden dat er met de islam een nieuwe religie onze samenleving binnensluipt. Ze zijn vaak niet in staat om eender welke vorm van religiositeit als evenwaardig te zien aan hun eigen seculiere maatschappijvisie. Ik ben katholiek opgevoed, ik heb veel moslimvrienden. Ik geloof oprecht in pluralisme en humanisme. Volgens mij is dat de enige weg uit de impasse waarin onze samenleving is beland.'

Je bent theaterdirecteur, schrijft boeken en scenario's, acteert in 'De 16' en volgend jaar ook bij FC Bergman. Heb jij nog wel tijd voor je gezin?

'Dat is zeker een erg moeilijk evenwicht. Ik zie mijn kinderen best veel, ik ken hen erg goed. Alleen merk ik ook wel hoe snel zij opgroeien. Mijn oudste dochter gaat ondertussen al naar het laatste middelbaar. Anne Teresa De Keersmaeker zei in een ontroerend interview in deze krant dat haar gezin op de klippen is gelopen door haar werk. Ik ben me dus zeker van die valkuil bewust. Maar: het is niet zo dat carrièrekansen pas komen op het moment dat je kinderen het huis uit zijn.'

Je vrouw is ook actrice. Staat haar carrière niet in jouw schaduw?

'Ze speelt soms in projecten, maar ze is ook vaak thuis. Het runnen van een gezin is echt een fulltime job die we met twee delen. En freelance acteur zijn dezer dagen is a hell of a job. We hebben er soms wel eens een gesprek over. Hoe zijn we op dit punt beland en hoe gaan we van hieruit verder? Drie jaar geleden zijn we getrouwd, ook in Italië trouwens. Je weet dat je zelf niet meer dezelfde persoon bent als twintig jaar geleden, en de ander al evenmin. Het vraagt liefde en engagement om te blijven kiezen voor elkaar.'

Ben jij een goede vriend?

'Timmy Simons zei onlangs: "Ik ben al twintig jaar een slechte vriend. Wat wil je, als je altijd moet rusten en niet naar feestjes kan." Dat vond ik een eerlijk inzicht zoals je ze zelden leest in voetbalinterviews. Het raakte mij, ook omdat ik er me in herken natuurlijk. (lacht) Ik kan niet ontkennen dat mijn sociaal leven wel degelijk lijdt onder een job als de mijne. You pay a price. En de mensen om je heen die je graag ziet, betalen die prijs mee. Theaterdirecteur is een eenzaam beroep. Je moet voortdurend knopen doorhakken. En je kan nooit voor iedereen goed doen. Maar het is vast en zeker ook de mooiste baan ter wereld.'

Tekst en foto Filip Tielens

Copyright © 2017 Corelio. Alle rechten voorbehouden